

"ΛΕΥΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,,

ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΚΡΗ

Μοσχοβολοῦν τὰ λούλουδα—τὰ γιασεμιά, τὰ γιούλια,
τὰ ρόδα τὰ πολύχρωμα, καὶ τὰ θλιμμένα κρίνα,—
καὶ τὰ χαρούμενα πουλιά στ' ἀνθόκλαδα κρυμμένα
μ' ἓνα σκοπὸν ἁρμονικὸ τῆ φύσι κελαϊδοῦνε,
καὶ χαίρουν τὴν ἄνοιξιν ποῦ γύρω τῶν ἀπλώνει
λογιῶ λογιῶ τὴν ὁμορφιά, λογιῶ λογιῶ τὴ χάριν.

Ἄχνό μου τριαντάφυλλο, δροσόλουστο, νωπό,
ἢ εὐωδιά σου τί ἔγινε ποῦ ἀνάλαφρα σκορποῦδες;
Πουλάκι μου ἀποδονόστομο ποῦ κρύβεις τὸ σκοπὸ
ὅπου μ' αὐτὸν τὴν ἄνοιξιν σὺ πρῶτο ἐδιαλαλοῦδες;

Ποῦ εἶνε ἡ τόση σου ὁμορφιά, κ' ἡ χάρις ἡ περισσή;
ζωὴ φωτοστεφάνωτη σ' ἀνάστημα καὶ χρῶμα;
κ' ἡ νιότη σου ἢ ἀφρόντιστη ποῦ κρύβεται ἢ χρυσῆ;
— Στὸ χῶμα! —

"Ὅλα βαθειά, σωριάστῃκαν στὸ χῶμα
ζωὴ καὶ νιότη—κρίνα μαραμμένα—
λάμπη, ὁμορφιά, καρδιά, λαχτάρα, χρῶμα,
ἀτίμητη, ἡλιοστάλαχτη παρθένα
στὸ χῶμα ἔπεσε, στὸ χῶμα . . .

Δέτε, εἶν' τὸ στεφάνι ποῦ φορεῖ
στὰ ξέπλεκα μαλλάκια τῆς, τοῦ γάμου;
ὄϊμένα τὸ στεφάνι εἶνε βαρὺ
καὶ θὰ χαθῆ μαζί τῆς ἐκεῖ χάμου.

Μαζί τῆς . . . — Μὲ τὴν ἄσπρη φορεσιά,
μαζί μὲ τὴν ἀγνότη τοῦ μετώπου,
μαζί μὲ τὴν ἀκίνητη καρδιά,
μὲ τὴν κερένιαν ὄψη τοῦ προσώπου,

Μὲ τόσα ποῦ ὄνειρεύτηκεν ἀγνὰ
ὄνειράτα, σὰν ἄγγελος κ' ἐκείνη,
μ' ἀτάραχα ματάκια γαλανὰ
ποῦ δειχνανε οὐράνια καλωσύνη.—

Μαζί μ' αὐτὰ κ' ἐκεῖνο θὰ χαθῆ
τάταϊριαστό στεφάνι ἐκεῖ κάτω,
στολιζοντας τὴν κόρη τὴν ξανθὴ
στὴ νύχτα τὴ μεγάλη τοῦ θανάτου.

Μὴν κελαδῆτε ἀλόγιαστα πουλιά,
τὴν εὐωδιά μὴ χύνετε λουλουδία,
ὦ μὴν ἀνθίζης πλέον πασχάλια,
ὦ φύγετε ἀπ' τὰ στόματα τραγοῦδια,
Ἄνθη, Πουλιά, δὲ βρῖσκειται μαζί σας
ἢ ἀδελφῆ σας.

M. A. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΤΤΙΚΑ ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΑΝΑΓΛΥΦΑ¹

Γαλήνη καὶ ἡρεμία εἶνε τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν
ἐπιτυμβίων ἀττικῶν μνημείων. Ὅχι βίαιαι κινήσεις,
ὄχι σπαραγμὸς. Ἡ νεκρὰ παρίσταται συνήθως,
ἀλλ' ὄχι καὶ πάντοτε, καθημένη. Τοῦτο δύναται νὰ
θεωρηθῆ βέβαιον σήμερον, ἐν ᾧ ἄλλοτε πολλὰ
ὑπῆρχον ἀμφιβολίαι περὶ τοῦ ζητήματος, ἀν ὁ κα-
θήμενος εἶνε ὁ νεκρὸς. Ἡρεμοὶ δὲ προσέρχονται πρὸς
τὸν νεκρὸν ἢ περιίστανται αὐτὸν ἢ δεξιούονται οἱ
οἰκετοί. Ἡ πτέρυξ τοῦ περιπταμένου θανάτου μό-
λις ποὺ ἐπιρρίπτει τὴν σκιάν αὐτῆς ἐπὶ τὰς τοιαύτας
γλυκείας οἰκογενειακὰς σκηνάς. Σπάνια δὲ εἶνε αἱ
περιστάσεις καθ' ἃς ταρασσεται ἡ γλυπτικὴ ἡρεμία
ὑπὸ γραφικῆς κινήσεως, καὶ αἱ ἐπιτάφιοι εἰκόνες
προσλαμβάνουσι χαρακτῆρα αὐτόχρημα τραγικὸν
χωρὶς νὰ συγκινῶσι διὰ τοῦτο περισσότερον τῶν ἡρέ-
μων ἐκείνων καὶ ἀληθῶς κλασικῶν στηλῶν, ὅπου
καὶ αὐτὴ ἡ θλίψις ἔχει τὸ σύμμετρον ἐκεῖνο καὶ εὐ-
κοσμον τὸ ἀποτελοῦν οὐ μόνον τὴν χαρακτηριστικὴν
ιδιότητα, ἀλλὰ καὶ τὸ κυριώτατον θέλημα τῶν
κόσμου τῆς ἐκκρίτου ἀρχαιότητος. Τοιαῦται πολυ-
κίνητοι σκηναί, ἐν αἷς ἐκτυλίσσεται ἐπὶ τῶν ἐπιτυμ-
βίων στηλῶν τὸ πάθος μᾶλλον ἀντὶ τοῦ συνήθως
ἐπιδικωμένου κάλλους εἶνε αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸν
θάνατον λεγωιδῶν καὶ ναυαγῶν. Εἶνε ἀληθῶς τρα-
γικὴ ἡ περιπέτεια τῆς νεαρᾶς γυναικός, δι' ἣν μετα-
βάλλεται εἰς κρᾶθβατον θανάτου ἡ κλίνη ἐφ' ἧς
ἠκούσθη πρὸ μικροῦ μόλις ἡ πρώτη ἐκείνη κραυγὴ
ἢ ἀγγελία εἰς τὸν οἶκον, ὅτι εἶδε τὸ φῶς τοῦ κό-
σμου ὃν νεαρόν, ὅπερ ἔμελλε, φεῦ, νὰ φαιρέσῃ τὴν
ζωὴν ἐκείνης ἧτις ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὴν ὑπαρξιν.
Ὅχι ἦττον πολυώδυνος εἶνε ἡ τελευταία ὥρα τοῦ
θνήσκοντος ἐν τῇ μοιραίᾳ πάλη κατὰ τῶν μαινομέ-
νων κυμάτων μακρὰν τῶν οἰκειῶν καὶ τοῦ οἴκου
καὶ μὴ εὐρίσκοντος τάφον ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν πά-
τριον γῆνα, ἀλλ' ἀποτυμπανισθέντος ἀλιπλάγκτου
ἐπὶ τῶν ἀτερμόνων, ὑγρῶν κελεύθων τοῦ πελάγους.
Πρὸ τοιούτων συμφορῶν ἐξωγκοῦτο ἡ καρδιά, καὶ
ἡ θλίψις προσελάμβανε διαστάσεις ἀσύμμετρος,
ἐκδηλουμένας δι' ἰδίων ὄλως ἐπιτυμβίων παραστά-
σεων, αἵτινες ἐπετίθεντο ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς προῶρας
θανούσης τλήμωνος μητρὸς, ἐπὶ τοῦ κενοταφίου τοῦ
ἀτυχοῦς ναυαγοῦ.

Πόσον δὲ διάφοροι τῶν τοιούτων σπανίων γρα-
φικῶν καὶ πολυκινήτων σκηνῶν εἶνε αἱ ἀπλαῖ, ἀλλὰ
περικαλλεῖς στήλαι τῶν ἀττικῶν νεκροταφείων
δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν διαφορῶν ἐν-
ταυθ' ἀποτυπουμένων δειγμάτων, ὧν τινὰ μὲν ἐλή-
θησαν ἐκ τῶν ἤδη ἐκδεδωμένων πινάκων τῆς βιεν-
ναίας ἀκαδημίας, τινὰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς σειρὰς ἐκ
τῶν κατόπιν δημοσιευθησομένων.

Ἐν τῇ στήλῃ τῆς Ἀριστύλλης² παρίσταται γυνὴ
καθήμενη ἐπὶ δίφρου, ἐστραμμένη πρὸς τὰ δεξιὰ
καὶ στηρίζουσα τοὺς πόδας ἐπὶ ὑποποδίου. Φέρει

¹ Τέλος ἴδε σελ. 293.² Ἰδ. ἀνωτέρω Ἐστίας σ. 296.

Στήλη τοῦ ἱατροῦ Ἰάσονος

δ' ἀχειρίδωτον χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἱμάτιον. Καὶ τὴν μὲν ἀριστερὰν ἔχει κατατεθειμένην ἐπὶ τοῦ γόνατος, τὴν δὲ δεξιὰν τείνει· εἰς παιδίσκην πρὸ αὐτῆς ἵσταμένην καὶ κατανεύουσαν τὴν κεφαλὴν. Ἡ νεκρὰ δὲ αὐτῆ, χιτῶνα βραχέϊας ἔχοντα τὰς χειρίδας καὶ ἱμάτιον περιβεβλημένη, παιδίσκη κρατεῖ πιθανῶς διὰ τῆς ἀριστερᾶς πτηνόν. Ἡ νεκρὰ εἶνε, ὡς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ κ. Köhler, ὅχι ἡ καθήμενη γυνή, ἀλλ' ἡ ὀρθία κόρη, ἧς τὸ ὄνομα μανθάνομεν ἐκ τῆς κάτωθεν τῆς παραστάσεως ἐπιγραφῆς Ἐυθάδε Ἀρίστουλλα κείται παῖς Ἀρίστωνός τε καὶ Ῥοδίλλης, σώφρων γ' ὦ θυγάτηρ. Κατὰ ταῦτα ἡ ὀρθία εἶνε ἡ Ἀρίστουλλα, ἵσταμένη πρὸ τῆς καθήμενης ἀτυχοῦς μητρὸς τῆς Ῥοδίλλης. Ἡ εἰκὼν τῆς ἀποικομένης ἐνθυμίζει τὰς παρθένας τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος, καίτοι ἡ ἐκτέλεσις εἶνε ἀτελεστέρα. Διὸ εὐλόγως ἡ στήλη θεωρεῖται ἀνήκουσα εἰς τοὺς χρόνους τοὺς πρὸ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου. Εὐρέθη δὲ τὸ ὄραϊον τοῦτο ἐπιτάφιον ἀνάγλυφον τῷ 1850 ἐν τῷ πρὸς τὸ βόρειον τῆς Πειραικῆς χερσονήσου πολυανδρῶ τοῦ δήμου τούτου, καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ κεντρικῷ μουσεῖῳ.

Περισσότεραν δὲ κινήσιν ἐμφαίνει, χωρὶς νὰ ἐξερχηται τῶν ὀρίων τοῦ συμμετρου, ἢ ἐν ἔτι 1882 κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὑπονόμου τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς πρὸς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμοιοῖας εὐρεθῆσα στήλη, ἣτις ἀπόκειται νῦν ὁμοίως ἐν τῷ κεντρικῷ μουσεῖῳ¹. Ὁραία γυνή, περιβεβλημένη διπλοῖδιον καὶ ἐπίβλημα καὶ φέρουσα ὑψηλὰ σανδάλια, κάθηται ἐπὶ δίφρου, ἀποσύρουσα τοὺς πόδας πρὸς τὰ ἔσω καὶ στηρίζουσ' αὐτοὺς ἐπὶ ὑποποδίου. Ἄλλη δὲ γυνή, πρὸς αὐτὴν προσκλίνουσα ἐξ ἀριστερῶν καὶ ὁμοίως διπλοῖδιον καὶ ἐπίβλημα φέρουσα, ἀπτεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς τῆς δεξιᾶς τῆς

καθημένης καὶ ἀνατείνει πρὸς αὐτὴν τὴν δεξιὰν χειρονομουσα. Κόρη δὲ ὀρθία ὀπισθεν τῆς καθήμενης περιβάλλεται ἀχειρίδωτον χιτῶνα. Τὸ πλούσιον τῆς κομμώσεως, ἢ ἐντεχνος πτύχωσις τῶν ἐνδυμάτων, ἢ ἔκφρασις τῶν προσώπων, ἢ ὅλη εὐγένεια τῶν παραστάσεων ἀναδεικνύουσι ταύτην τὴν στήλην ἐκ τῶν καλλιτεχνικωτάτων ἐπιταφίων ἀναγλύφων τῆς ἀττικῆς σμύλης. Ἡ δὲ μείζων ἢ κατὰ τὸ σύνθηδες κινήσις καὶ ζωηρότερα παραστάσις τῆς θλίψεως ἐξηγεῖται ἴσως ἐκ τούτου, ὅτι καὶ ἡ στήλη αὕτη τάσσεται εἰς τὴν σειρὰν ἐκείνων, ἐφ' ὧν ἡ παρισταμένη νεκρὰ ἦτο λεγαῖς.

Οὐ μόνον δ' αὐτῶν τῶν Ἀθηνῶν τὰ νεκροταφεῖα ἀνεδεικνύοντο διὰ τῆς φιλοκαλίας τῶν Ἀθηναίων αὐτόχρονα μουσεῖα καλλιτεχνημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς δήμοις τῆς Ἀττικῆς ἡ νεκρική τέχνη ἠμιλλᾶτο πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις. Τοῦτο μαρτυροῦσι μὲν ἤδη καὶ ἀνωτέρω ἀπεικονισθεῖσαι καὶ περιγραφεῖσαι στήλαι τοῦ Ἀριστίωνος καὶ τοῦ Λυσέου ἐκ τῶν χρόνων τῶν πρὸ τῶν περσικῶν, ἐπιφανῶς δὲ δεῖ-

Λιθίνη λίκυθος

¹ Ἰδ. ἀνωτέρω Ἐστίας σ. 297.

Στήλη τοῦ Δεξιέω

κνύει καὶ τεμάχιον νεκρικής στήλης εὐρέθην μὲν ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος παρὰ τὸ Μενίδι, ἤτοι τὰς ἀρχαίας Ἀχαρνὰς, ὑπὸ τοῦ λόρδου Γκύλφορντ κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν αὐτοῦ, ἀποκείμενον δὲ νῦν ἐν τῷ Lowther Castle τῆς Ἀγγλίας καὶ ἀνήκον εἰς τὸν λόρδον Lonsdale¹. Ἐπὶ δίφρου οὐ τὸ πρόσθεν κοσμεῖται ὑπὸ σφιγγῶν καθήμενων κάθηται ἀκμαία νεαρὰ γυνὴ ἐπὶ προσκεφαλαίου, ἐστραμμένη πρὸς τὰριστερὰ, περιβέβλημένη χιτῶνα ὁρατὸν μόνον κατὰ τὸ στήθος καὶ ἐπικαλυπτομένη ὅλη διὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ἐπερριμμένου ἐπιβλήματος, ὅπερ καλύπτει μὲν ὅλως τὸν ἐπὶ τοῦ κόλπου ἀριστερὸν βραχίονα, ἐπιχαρίτως δὲ στρεφόμενον καὶ περιβάλλον ὀπισθεν τοῦ λαιμοῦ τὴν κεφαλὴν, συγκρατεῖται ὑπὸ τῆς ἡρέμα πρὸς τὰ δεξιὰ κλινούσης δεξιᾶς χειρὸς τῆς γυναικός. Ἀξία σημειώσεως δὲ εἶνε καὶ ἡ εἰς πολλοὺς ἐπαλλήλους κύκλους δίκην διαδήματος περιδέσις τῆς πλουσίας κόμης.

Ἐξ Ἀχαρνῶν δ' ἔχομεν καὶ ἄλλην στήλην ἀξίαν λόγου ὅτι διὰ τὴν τέχνην, ἀλλὰ διότι ἐπ' αὐτῆς εἰκονίζεται ὁ Ἀχαρνέυς ἰατρὸς Ἰάσων, ὅστις παρι-

στάνεται καθήμενος ἐπὶ δίφρου καὶ ἐξετάζων νεαρὸν ἀσθενῆ. Ἐκ δεξιῶν δὲ τοῦ πάσχοντος παριστάνεται κατὰ γῆς μεγάλη σκύα, τὸ γνωστὸν ἱατρικὸν ἐργαλεῖον, ὅπερ καὶ ἐπὶ ἄλλων μνημείων τῆς ἀρχαίας τέχνης εἰκονίζεται. Ἀπόκειται δὲ αὕτη ἡ στήλη νῦν ἐν τῷ βρεττανικῷ μουσεῖω.

Ἐν τῶν σχημάτων τάφω, ἀτινα, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἐπετράπησαν καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως μεταρρύθμισιν τῶν κατὰ τὰς ταφὰς, εἶνε ἡ λήκυθος. Λήκυθος ἐξ ὀπτῆς γῆς εἶνε ἐν τῶν ἐν τοῖς τάφοις τῆς Ἀττικῆς συνηθετέρων κτερισμάτων, περὶ ἃ ἰδιαζόντως διεκρίθη ἡ ἀττικὴ τέχνη. Ἀλλὰ τὸ σχῆμα τῆς ληκύθου ἐχρησίμευσε καὶ ὡς τεκτονικὸν κόσμημα τῶν τάφω. Διὸ οὐ μόνον ἐπὶ λιθίνων τετραγώνων στηλῶν βλέπομεν εἰκονιζομένας ληκύθους μετὰ διαφόρων παραστάσεων, ἀλλὰ καὶ ληκύθους λιθίνας καθ' ἑαυτὰς μετ' ἐγγλύπτων παραστάσεων βλέπομεν ἐπιτιθεμένας ἐπὶ τῶν ἀττικῶν τάφω. Προῆλθε δ' ἡ συνήθεια τῆς τοιαύτης ἐπὶ τάφω παραστάσεως ληκύθω ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔθους τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῆς τέφρας καὶ τῶν ὄστων εἰς κάλπιν. Τὸ τερροδόχον τοῦτο ἀγγεῖον ἐπιτίθετο τὸ κατ' ἀρχὰς ἀπλῶς ἐπὶ κίονος ἀνωθεν τοῦ τάφου κατὰ σπανίας τινὰς περιστάσεις, ἐπειδὴ συνηθετέρα ἦτο πάντως ἡ ὑπὸ τὴν γῆν κατὰκρυψις αὐτοῦ. Ἐκλιπόντος δ'

ἔπειτα τοῦτο τοῦ ἔθους, ὡς ἀνάμνησις τῆς παλαιᾶς συνθεῖας ἔμεινε ἡ ἐπὶ τῶν στηλῶν παράστασις τῶν τοιούτων ἀγγείων καὶ δι' ἀναγλύφων κατακόσμησις αὐτῶν ἢ ἡ κατασκευὴ περιφερῶν τοιούτων ληκύθω φερουσῶν ἐγγλύπτους παραστάσεις. Καὶ βέβαιον μὲν εἶνε σήμερον, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀγγεῖα δὲν πρέπει νὰ ὀνομαζῶνται πλέον Μαραθῶνια, ὡς ἐσφαλμένως ἐκαλοῦντο ἄλλοτε ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων· ὅποια δὲ ἡ ἀληθὴς αὐτῶν ὀνομασία παρ' ἀρχαίοις καὶ ἐπὶ ποίων τάφω ἐτίθεντο κατὰ προτίμησιν εἶνε ζήτημα δεόμενον ἀκόμη ἐρεῦνης, περὶ οὗ ἱκανὰ παρ' ἡμῖν ἔγραψεν ὁ κ. Κουμανούδης¹.

Τῶν δὲ ὠραισιτάτων καὶ περιεγοσιτάτων ἐπιτυμβίων ληκύθω εἶνε καὶ ἡ ἐνταῦθα ἀπεικονιζομένη, ἧς τὴν ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Κουμανούδης. Ἐχει δὲ αὕτη οὕτω· *Θηρεὺς Φειδέστρατος Ξευαρέτη Ἀυτόδικος Ἐρχεὺς*. Ἀπόκειται δὲ αὕτη ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ. Καὶ δεξιὰ μὲν εἶνε ὁρατοὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος δύο ἄνδρες ὄρθιοι δεξιούμενοι ἀλλήλους, ὀπισθεν δὲ αὐτῶν ἔρῃος, φέρων τὸν πέτασον καὶ στηρίζων τὴν

¹ Ἰδ. ἀνωτέρω Ἑστίας σ. 297.

¹ Ἀττικῆς ἐπιγραφῆς ἐπιτύμβιοι σ. 13' κ. ἔ.

δεξιάν ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τῶν νεανιῶν. Ἀκολουθεῖ δὲ τὸν ἔφηρον ὁ ἵππος αὐτοῦ.

Τῶν καλλίστων τέλος ἀθηναϊκῶν νεκρικῶν ἀναγλύφων τῶν παρὰ τὸ Δίπυλον εὐρεθέντων εἶνε ἡ πολλοῦ λόγου ἀξία στήλη τοῦ Δεξιλέω. Τὸ καλλιμάρμαρον τοῦτο μνημεῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ Κεραμεικῷ εἰς τὸν ἐκ Θορικοῦ νεανίαν Δεξιλέων τὸν υἱὸν τοῦ Λυσανίου θανόντα μετὰ τεσσάρων αὐτοῦ συντρόφων ἐπὶ τοῦ ἀρχόντος Εὐβουλίδου (394—393 π. Χ.) περὶ τὴν Κόρινθον, καθ' οὓς χρόνους ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς Ἀναταλκιδείου εἰρήνης ἢ Ἑλλάς ἀνεκικαῖτο ὑπὸ τοῦ βοιωτικοῦ καὶ τοῦ κορινθιακοῦ πολέμου. Ὁ Δεξιλέως εἰκονίζεται μαχόμενος ἀπὸ τοῦ θυμοειδοῦς αὐτοῦ ἵππου πρὸς πολέμιον νεαρόν, ὅστις ἤδη κείται κατὰ γῆς ματαίως παλαίων πρὸς τὸν ἔφιππον ἀντίπαλον. Παριστάνεται λοιπὸν ὁ Δεξιλέως ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεως αὐτοῦ ἐν στιγμῇ ἐπιτυχίας καὶ πρὸ τῆς μοιραίας ὥρας. καθ' ἣν ἔμελλε πίπτων ἐν τῷ ἀγῶνι, εἰς ὃν εἶχε τάξει αὐτὸν ἡ πατρὶς, νάναδειχθῆ ἀξίος τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ γενικὴ αὕτη ἐπισκόπησις τῶν ἀττικῶν ἐπιθυμιῶν ἀναγλύφων μολὶς που παρέχει πλήρη εἰκόνα τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου τῶν Ἀθηναίων, οἷος ἀπεικονίζεται ἐπὶ τῶν τάφων. Σειραὶ ὅλαι μνημείων, ὧν ἀρκεῖ νάναφέρω ἐνταῦθα τὴν τῶν λεγομένων νεκροδείπνων, δὲν ἔγεινεν ἐνταῦθα ἀντικείμενον τοῦ ἡμετέρου λόγου. Ἀλλ' ἀκούουσιν ὅπως δῆποτε τὰ λεχθέντα καὶ αἱ ἐνταῦθα ἀποτυπωθεῖσαι εἰκόνας, ὅπως παράσχωσιν ἰδέαν τινά, ἔστω καὶ ἀνεπαρκῆ, περὶ τῆς σημασίας ἣν θὰ ἔχη συντελουμένη ἢ δημοσιεύσις ἢ διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ κ. ΣΟΠΖΟ καὶ περὶ τοῦ νέου ἀφθόνου φωτός, ὅπερ δι' αὐτῆς θὰ ἐπιχυθῆ ἐπὶ τὴν τέχνην καὶ τὸν βίον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ)

Στὸν σεβαστό μου Γ. Καλοσοῦρο

“Ὅσο κι' ἂν περνοῦν οἱ χρόνοι γρήγοροι, ὅσο κι' ἂν ἀλλάξανε ἀπὸ τότες οἱ καιροί, ἀκόμη ἀπὸ τὰ μάτια μου, ἀπὸ τὴν καρδιά κι' ἀπὸ τὸ λογικὸ δὲν φεύγει ἡ γλυκεῖα καὶ συμπαθητικὴ φυσιογνωμία τοῦ μικροῦ μουσικοῦ μας μετὰ τὰ μελαγχολικὰ του μάτια, μετὰ τὸ λιγνὸ πρόσωπό του ἀπὸ τῆ στέρηση καὶ τὴν κακοπάθεια, μετὰ τὰ παλιὰ καὶ μπαλωμένα φορέματα καὶ μετὰ τῆ μαλυθένια φλογέρα του ποῦ τόσο καλὰ ἤξερε νὰ τὴν κάμνη νὰ βγάξῃ τέτοιους θεῖους καὶ ἀρμονικοὺς ἤχους.

Θυμοῦμαι ἀκόμη καὶ σὰν νὰ εἶταν σήμερα μοῦ φαίνεται! τέτοια ἐνθυμήματα ποτὲ δὲν φεύγουν ἀπὸ τὸ νοῦ μας. . . . Εἶταν ἡ πρώτη τοῦ χρόνου, ἡ περὶ τρελλῆ καὶ χαρούμενη μέρα τῆς ζωῆς μας, γιατί τότες οἱ ἄνδρες γέγονται παιδιὰ, οἱ γυναῖκες

νιές καὶ τὰ παιδιὰ διαῶλοι ποῦ σοῦ χαλοῦν τὸ νοῦ καὶ τὸ κεφάλι μετὰ σφουρίχτρες, μετὰ φωνές, μετὰ κλάματα καὶ κάθε λογῆς τρελλὰ κι' ἄθῶα παιγνίδια. Αὐτὴν τὴν ἡμέρα κι' ὁ φτωχὸς καὶ ὁ πλούσιος τὴν ζητεῖ καὶ τὴν ποθεῖ: Ἀχ! τότε θὰ ἔλθῃ, λέγει καὶ τὸ φτωχὸ καὶ τὸ πλούσιο, γιὰ νὰ μοῦ πάρῃ ὁ πατέρας τὸν μπουναμᾶ. . . .

Τὰ μαγαζιά τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς σπηλιᾶς εἶνε ὅλα καταστόλιστα καὶ μετὰ διαολικῆς φωνῆς κράζουν τοὺς διαβάτες ποῦ σὰν ἀναίσθητοι περνοῦν ἕνα, ἕνα μαγαζὶ χάσκοντας μπροστὰ στὶς ὠμορφες καὶ χρωματιστὲς κοῦκλες, τοὺς σιδηροδρόμους μετὰ τὰ μικρὰ καὶ μαῦρα βαγόνια τους καὶ τὰ καραβάκια ποῦ εἶνε ἔτοιμα μετὰ τὶς ἀντένες καὶ μετὰ τὰ πανιά των γιὰ τὸ φθαρτὸ καὶ πρόσκαιρο ταξεῖδι τῆς ζωῆς, ἐνῶ ἡ ἀκούραστη καὶ ἀχόρταγη ματιὰ βλέπει ἀδιάκοπα καὶ μεταφέρει ἐπὶ τὴν καρδιά καὶ ἐπὶ τὸ λογικὸ ἰδέες ἄπειρες, χαρούμενες, ποθητές, παλιές, θείες, τρελλές. Κι' ἄλλοι μετὰ κάθε λογῆς αἰσθήματα καὶ μετὰ λίγα ἢ πολλὰ λεφτὰ, καὶ μ' ἕνα τάμα στὸν Ἅγιο Βασίλη, πηγαίνουν οἱ τρελλοὶ νὰ ἰδοῦν τὴν τύχη τους, στὶς ταβέρνες, στὰ καφενεῖα, στὴ μπόρσα, στοὺς δρόμους ποῦ μέσα σ' ἕνα χρωματιστὸ πιάτο στρυφογορῶν τὸ τουρλουλοῦ, παιγνίδι τῶν παιδιῶν, ἐνῶ ὁ μπαγγέρης φωνάζει μετὰ βροντερῆ φωνῆ, γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν οἱ διαβάτες ποῦ περνοῦν: ἡ κοπέλλα μετὰ τὴν ὀμπρέλα κερδίζει, ὁ κόκορας ἐλάλησε, βάλτε ἐπὶ τὸ τυχερὸ παιγνίδι: πρὶν καλῆσῃ ὁ κόκορος καὶ προτοῦ φύγῃ τὸ καράβι, κι' ἄλλα πολλὰ ποῦ φέρνουν τὰ γέλια καὶ τὴ θλίψη.

Σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ παιγνίδια ποῦ στήν πατριδα μου τὰ λένε τουρλουλοῦ, εἶδα μετὰ ἄλλα παιδιὰ νὰ πηγαίνῃ μετὰ θέληση καὶ φόβο ἕνα παιδί ὅσο δέκα χρονῶ, μετὰ μάτια μελαγχολικὰ, μετὰ πρόσωπο συνηθισμένο ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, μετὰ παλιὰ καὶ ξεσχισμένα φορέματα. Τὸ εἶδα νὰ ζυγώσῃ κι' ἀναίσθητο νὰ χάσκῃ τοὺς παίχτας καὶ τὸν μπαγγέρη ποῦ σὲ κάθε γύρο τοῦ τουρλουλοῦ ἐφώναζε, ἐφώναζε σὰν ρήτορας-κόκορος ποῦ ἐλάλησε κάτω ἐπὶ τὴν παλιόπολη, ἀρλεκίνος ποῦ χορεύει, κι' ἄλλα εὐχάριστα γι' αὐτοὺς ποῦ ἐκέρδιζαν καὶ βαρετὰ γιὰ τοὺς χαμένους, ἐνῶ αὐτὸ ἀκόμη ἔβλεπε μετὰ μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ ἐπιθυμία τὶς δεκάρες καὶ πεντάρες ποῦ ἀδιάφορες ἐκυλιόνταν πότε ἐπὶ τὸ δίσκο τοῦ μπαγγέρη καὶ πότε ἐπὶ τὴν τσέπη ἀπὸ τοὺς παίχτας.

— Ἐ! δὲν παίζεις, Σπύρο, εἶπε σ' αὐτὸ ἕνα παιδί, ἀπ' αὐτὰ ποῦ εἶταν ὀλόγυρα ἀπὸ τὸ παιγνίδι.

— Καὶ τί θὰ βγάλω; μιά πεντάρη μοναχὴ ἔχω μ' αὐτὴν θ' ἀγοράσω ψωμί.

— Ψωμί ὁ Θεὸς ἔχει καὶ δίνει! κάλλιο παῖξε νὰ δῆς τὴν τύχη σου, γιατί ἂν σήμερα σοῦ φουσήσῃ θὰ κερδέξῃς πολλὰ. . .

Τὰ λόγια τοῦ φίλου του, ὡς φαίνεται, τοῦ ἄρεσαν γιατί τὸ εἶδα νὰ βάζῃ τὸ χέρι ἐπὶ τὴν τσέπη καὶ νὰ γυρεύῃ. Ἐπερίμενα νὰ ἰδῶ τὴν τύχη του καὶ μετὰ τὴν καρδιά παρακαλοῦσα νὰ κερδέξῃ, γιατί ἡ φτώχεια καὶ τὸ φέροσμά του μ' ἔκαμαν νὰ τὸ συμπονέσω καὶ νὰ αἰσθανθῶ μετὰ τὴν καρδιά ἀγάπη ἄπειρη γι' αὐτό.

Πέντε, δέκα λεφτὰ τῆς ὥρας πέρασαν καὶ τὸ